

Záznam

z 5. stretnutia pracovnej skupiny pre prístupnosť webových stránok a publikáciu informácií v elektronickom prostredí (PS3), uskutočneného 31. januára 2013 na MF SR

Zúčastnení:

Peter Bíro (MF SR, predseda), Mária Hapáková (MZ SR [NCZI], člen), Tibor Baďura (SK8, člen), Michal Zalibera (ÚV SR [NASES], člen), Branislav Mamojka (Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska, člen), Vojtech Regec (Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska, zástupca), Rastislav Rehák (ITAS [ANEXT]), Rastislav Gračík (ITAS [Capgemini Slovensko]), Gabriel Lachmann (SOIT), Milan Kurečko (Slovenská infromatická spoločnosť [ui42]), Peter Hanečák (OZ Utopia)

Ospravedlnení:

Igor Hladík (SÚTN, člen)

Neospravedlnení:

Erik Kriššák (MK SR, člen), Ivan Masaryk (ŠÚ SR, člen), Rastislav Duda (ÚGKK SR, člen), Vladimír Vrzák (Únia miest Slovenska, člen), Jozef Houska (Únia miest Slovenska, člen), Andrea Veselá (mesto Bratislava, člen)

Prizvaní:

Daniela Brašeňová (MZ SR [NCZI]), Martin Pašiak (Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti), Jakub Kapuš (Úrad vlády SR)

Program zasadnutia:

1. Úvod (informácia).
2. Revízia štandardov prístupnosti vzhľadom na pripravovanú smernicu prístupnosti
3. Otvorené údaje.
4. Ostatné.

Priebeh zasadnutia:

Zasadnutie pracovnej skupiny pre prístupnosť webových stránok a publikáciu informácií v elektronickom prostredí (ďalej len „PS3“) viedol jej predseda Komisie P. Bíro. Záznam zapisoval p. Baďura.

1. Úvod

P. Bíro úvodom uviedol činnosť PS3 a následne sa predstavili jednotliví členovia PS3.

2. Prístupnosť

P. Bíro zhodnotil aktuálnu situáciu v oblasti prístupnosti a informoval o novej smernici ohľadom prístupnosti, ktorú pripravuje Európska komisia a pripomienkam MF SR k tejto smernici. Smernica sa cieľovo zameriava na povinnú úroveň WCAG 2.0 AA pre určené webové sídla. V tejto súvislosti informoval aj o aktuálnom medzirezortnom pripomienkovom konaní k predbežnému stanovisku SR k smernici.

Pripomienky MF SR obsahovali najmä nasledovné:

- smernica má zbytočne komplikované znenie, veľa odkazov smeruje na externé zdroje,
- majoritné zdôvodnenie cieľa smernice prínosom pre trh s webovými sídlami je považované až za terciárny dôvod prístupnosti, prioritný je podľa MF SR prístup pre všetkých a sekundárny nediskriminácia,
- duplicita v texte,
- absentuje náznak z dôvodovej správy o rozšírení na celé vecné oblasti a presahu na redakčné systémy,
- absentuje informácia, že sa zvažuje rozšírenie typov sídiel, ktorých sa to má týkať (napr. na dopravné systémy, redakčné systémy),
- absentuje jasná definícia, čo je to webové sídlo, ktoré musí spĺňať požadovanú prístupnosť (intranety, aká úroveň elektronickej služieb či postačuje už iba informácia určeného typu),
- povinné monitorovanie neznámeho rozsahu a v neznámej periodicite - nepríslušný zásah do rozpočtov členských štátov,
- väčšina podstatného obsahu je odkazovaná na delegované akty, tieto však absentujú, bez nich však nie je možné posúdiť implementáciu, a niektoré delegované akty sú nesúladné,
- zavádza sa príliš veľa notifikácií - možné duplicity s notifikáciami podľa iných smerníc,
- je otázne, prečo EÚ potrebuje vydávať vlastný štandard, keď je zaužívaný WCAG 2.0 AA - v prípade rozdielov to vyvolá dodatočné investície,
- konkrétne nezrovnalosti
- navrhované termíny sú nerealizovateľné.
- existujú konkrétne nezrovnalosti znení – EK napr. nie je normalizačným orgánom a teda nemôže splniť určitú požiadavku, ktorú si v smernici navrhuje.

Jednotliví členovia PS3 boli vyzvaní, aby do 2 týždňov zaslali svoje pripomienky k návrhu smernice.

P. Kurečko mal otázku k rozšíreniu na redakčné systémy (backend), p. Bíro potvrdil, že pravdepodobne takto to EK navrhuje.

P. Mamojka informoval, že v súvislosti s rozšírením na dopravný sektor už existuje nariadenie č. 181/2011 o právach cestujúcich autobusovej dopravy, ktoré ukladá dopravcom, že všetky informácie na internete musia byť prístupné (z pohľadu použiteľnosti), čo je

prebraté aj do zákona o cestnej doprave. V súvislosti s diskrimináciou existujú odlišné spôsoby schvaľovania takýchto predpisov, zatiaľ čo odôvodnenie jednotným trhom má podstatne jednoduchšie schvaľovanie. P. Mamojka považoval vymedzenie 12 služieb v prílohe za nedostatočné, pretože napr. daňové priznanie síce môže byť prístupné, ale keď nebude príslušný internet banking takisto prístupný, nie je možné napr. zdravotne postihnutým plne využiť danú elektronickú službu. Obdobne bude podľa návrhu možné elektronicky podať prihlášku na školu, ale ďalšie použitie informačného systému školy už prístupné byť nemusí.

P. Bíro uviedol, že problém s vysokými školami už bol otvorený s gestorským úradom – Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR, nakoľko vysoké školy nie sú povinnými osobami podľa zákona č.275/2006 Z. z. o IS VS, súčasný stav zapracovania návrhu MF SR zatiaľ nie je známy. Prípadné presahy zo smernice mimo verejného sektora bude musieť MF SR riešiť s príslušnými úradmi.

P. Bíro položil otázku, či je vhodné ponechať aktuálne znenie štandardov prístupnosti podľa výnosu MF SR č. 312/2010 Z. z. (príloha 2) alebo ho revidovať resp. upraviť podľa znenia WCAG 2.0.

Podľa p. Regeca by nemal byť problém s dodržiavaním úrovne AA z WCAG 2.0, ktorá by už mala byť aj v súčasnom výnose. Smernica nie je zlá z pohľadu zjednotenia metodík a kontroly prístupnosti, ale prípadné nové veci by mohli aktuálny súlad s WCAG 2.0 narušiť. V prípade revízie je najvhodnejšie zaoberať sa Javascriptami, WCAG 2.0 je v tejto oblasti vágnejšia.

P. Bíro skonštatoval, že metodika SR je výrazne rozvinutá, a to aj oproti iným štátom, vracať sa na vágnu úroveň by bolo pravdepodobne kontraproduktívne.

Podľa p. Kurečka je vhodnejšia striktná forma, aby sa nehľadali rôzne bočné cesty ako pri formáte XLS, každé webové sídlo je podľa neho možné vytvoriť prístupne aj bez Javascriptov. Podľa neho nie je vhodné vytvárať prílišnú zmenu, keď už to WCAG 2.0 v podstate máme a zvykli sme si na súčasné znenie štandardov a bola by to pravdepodobne iba zbytočná nadpráca. Úroveň AA by podľa neho nemal byť ani technický ani obsahový problém dodržať. Úroveň AAA je podľa neho niekedy až príliš nepoužiteľná.

P. Bíro navrhol zrevidovať a „upratať“ najmä niektoré zastaranejšie časti ako „klikacie mapy“, možno zlúčiť niektoré body ako napr. netextové ekvivalenty a pozrieť sa aj na časť o Javascriptoch.

P. Regec sa ponúkol spraviť prvú revíziu, a to približne do mesiaca.

P. Bíro skonštatoval, že ďalšie stretnutie bude o 1 až 2 týždne po zaslaní zrevidovaného materiálu a pripomenul, že návrh, ako aj akékoľvek pripomienky treba rozposielať všetkým členom PS3.

3. Otvorené údaje

P. Pašiak predstavil návrh štandardu, ktorý pochádza z úradu splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti, ktorý si k tejto téme zriadil vlastnú pracovnú skupinu. Týka sa dátových zdrojov (datasetov), ktoré sa majú vkladať na portál otvorených dát, čo vychádza

z vládou prijatej iniciatívy. Verejná správa by podľa nej mala zverejňovať čo najviac údajov v strojovo spracovateľnej forme. Úrad splnomocnenca oslovil všetky rezorty štátnej správy a požiadal ich o dodanie zoznamov datasetov v ich gescii. Úrady zareagovali rôzne, niektoré dodali aj zoznamy od podriadených organizácií. Tie zverejniteľné by mali byť do júna 2013 zverejnené na portáli. Portál je len katalógom, správcami sú rezorty a samotné datasety budú na rezortných portáloch. Ambíciou splnomocnenca je, aby boli prijaté štandardy pre otvorené dáta, v predložennom dokumente sa nachádzal návrh toho, čo sú to dátové zdroje, návrhy prijateľných formátov pre otvorené dáta (minimálne a optimálne), štruktúry údajov a prístupnosť týchto údajov.

P. Bíro doplnil, že spomínaná iniciatíva bola prijatá vo februári 2012, pričom niektoré pripomienky MFSR neboli dodnes zapracované. Ďalej pripomenul, že kompetenciu vydávať štandardy má MFSR, ale nemusí vykonávať všetky prípravné práce. K vlastnému dokumentu uviedol, že problémom je, čo vlastné sú „datasety“ v ponímaní názvoslovie pre IS VS (napr. referenčné údaje, centrálny metainformačný systém a podobne), ďalej absentujú kritériá pre predkladanie štandardov. Samotný portál nemá jasného majiteľa - nepatrí štátu, ale súkromnej firme, ale ak má štát takýto portál oficiálne (najmä legislatívne) adresovať, musí ho byť schopný garantovať. Samotný portál nespĺňa prístupnosť ani iné požiadavky štandardov, ďalej tam chýbajú metodiky ako sa majú popisovať metadáta k datasetom, nie sú vysvetlené ani ďalšie aspekty a funkcie portálu a vyhľadávanie nie je možné vhodne použiť (nie sú žiadne filtre, pojmy a štruktúry sú nejasné), prezentovaný obsah obsahuje aj niektoré bežné technické chyby a veľa textov je v angličtine resp. nespisovnej slovenčine. Je potrebné si aj ujasniť, či sa zaoberáme všetkými datasetmi alebo iba datasetmi, ktoré sú z pohľadu licencie otvorené. Technickými aspektmi ako napr. formátmi sa bude zaoberať PS4.

Ďalej uviedol, že vzhľadom na povinnosť pre každý úrad predložiť 2 datasety to môže v kontexte znamenať potrebu ich vytvorenia, keďže nemusia existovať alebo existovať v požadovaných formátoch, pričom vzhľadom na absenciu metodík to môže byť nevykonateľná úloha.

P. Pašiak doplnil, že na základe súčasnej legislatívy musia úrady už aj v súčasnosti zverejňovať väčšinu údajov zo systémov, avšak p. Bíro skonštatoval, že odhliadnuc od úradov, ktoré vôbec nemajú prístup k internetu, to môžu publikovať v úplne iných formátoch, ako si predstavuje portál pre otvorené údaje. P. Pašiak uviedol, že sa pripravuje riešenie vo forme jednoduchého konvertora formátov.

P. Pašiak povedal, že aj EÚ smeruje poskytovanie údajov k forme „linked data“, kde očakáva presah do PS1, čo podporil aj p. Bíro. V tejto súvislosti podotkol, že v rámci terminológie sa v zahraničí rozpráva nie až tak o datasetoch, ale aj o rozhraniach do systémov (Open API). P. Bíro v tejto súvislosti zhodnotil potrebu harmonizácie terminológie najmä s dátovými štandardmi resp. dátovými prvkami, kde prebiehala k tejto téme prebehla krátka diskusia PS3., kde padlo napr. upozornenie na pripravovanú infraštruktúru tzv. referenčných údajov, potrebu zabránenie duplicit medzi centrálnym metainformačným systémom (MetaIS) a portálom pre otvorené údaje a informácia o možnostiach linkovaných dát. Podľa diskusie je MetaIS určený pre verejnú správu a portál aj pre verejnosť.

P. Pašiak upozornil, že na portáli sa predpokladajú iba otvorené údaje, ale keďže v súčasnosti skoro žiadne nie sú, súčasťou procesu je aj údaje „otvárať“.

P. Bíro upozornil na problém outsourcingu riešenia na takýto portál, kde nemusí byť dosiahnuté to, čo je povinne požadované alebo potrebné a musí byť garantovaná existencia takéhoto sídla. Doplnené bolo, že nakoľko riešenie je postavené na open source, vzniknuté riešenie je možné v budúcnosti presunúť na iného (napr. slovenského) dodávateľa.

P. Pašiak uviedol, že datasety a portál je potrebné ako témy oddeliť. Portál je v súčasnosti bez akéhokoľvek rozpočtu a ak je možné vytvoriť zoznam toho, čo je potrebné urobiť, aby bol portál v poriadku, je možné komunikovať s dodávateľom. P. Bíro požiadalo prípadnú existujúcu predstavu či funkčné požiadavky, ktoré by bolo možné doplniť. P. Pašiak zhodnotil, že bolo prebraté najjednoduchšie a najrýchlejšie riešenie, v súčasnosti už prebiehajú s dodávateľom určité rokovania, zatiaľ bez známeho výsledku.

P. Bíro skonštatoval, že portál musí byť vytvorený sémanticky správne a intuitívne. Do procesu by bolo vhodné zapojiť aj odborníkov na CEO.

Podľa p. Kurečka nemusia byť webové sídla verejnej správy „pekne“, v prvom rade musia byť funkčné. Podľa p. Bíra majú byť vizuálne prítiahľivé, ale jednoduchou formou, žiadne prehnane mediálne záležitosti.

P. Lachman uviedol, že portál pre otvorené údaje je skôr určený pre počítačovo znalých, ktorí sú schopní dáta využiť vo svojich systémoch. Podľa neho tu nastáva aj posun paradigmy – pôvodným hnacím elementom bola transparentnosť, avšak dnešné trendy hovoria, že ak budú dáta sprístupňované prostredníctvom štandardov otvorených zdrojov (napr. Open API), tak tieto budú môcť byť poskytované aj vnútorne pre verejnú správu a integrácia IS VS bude výrazne jednoduchšia.

Podľa p. Bíra nie je použitý časový harmonogram úplne vhodný – portál ešte nemá jasnú sémantiku a koncepciu, ale už vyžaduje od rezortov údaje – pre niektorých je to mäťúce. Bolo by teda dobré zaslať funkčnú špecifikáciu, aby ju PS3 mohli spripomienkovať, a to zhruba do 2 týždňov, aby PS3 mala ďalšie 2 týždne na pripomienky. Ďalej požiadal zástupcu Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska, aby portál skontrolovali z pohľadu prístupnosti.

P. Lachmann videl problém s autentizáciou používateľov, obdobne ako pri Ústrednom portáli verejnej správy. Prebehla krátka diskusia k bezpečnosti a dostupnosti systému, ochrane proti pozmeneniu dát, DDoS útokom a podobne. Podľa p. Lachmanna je najlepší prístup k bezpečnosti v oblasti otvorených údajov na Novom Zélande. Ideálny stav je keď je dataset úplne otvorený z pohľadu dostupnosti a samozrejme bezpečný z pohľadu pozmenenia. Podľa p. Bíra by tieto fakty mali byť v metodike obsiahnuté. Princípy elektronizácie údajov smerujú k optimalizácii procesov, pričom p. Bíro v tejto súvislosti upozornil o snahe elektronizovať čo možno najširší rámec vydávaných štandardov, čo je predmetom PS5.

P. Bíro zhrnul jednotlivé kroky, ktoré je potrebné vykonať:

1. Dodat' funkčnú špecifikáciu portálu pre otvorené údaje zo strany predkladateľa a spripomienkovať ju.
2. Doplniť kritériá pre posudzovanie štandardov (verzia 4.3).
3. Dohodnúť si terminológiu v súlade s existujúcimi dokumentmi ohľadom štandardov.
4. Doplniť dôvodovú správu a oponovať ju zo strany PS3.
5. Rozdeliť diskusiu a štruktúru dokumentu na časti:

- a. Rozhrania (technické údaje).
- b. Metadáta (vizuálna stránka + sémantika).
- c. Technické štandardy (vrátane prípravy na smerovanie k linkovaným údajom).
- d. Metodika transformácií údajov do správnych formátov.

Jednotlivé časti je možné vypracovať aj vo forme samostatných metodík.

Pri transformáciách a publikovaní metaúdajov resp. (povinných) údajov na webových sídlach je možné uvažovať o synergiách a odporúčaníach ontológií a podobne.

P. Lachmann uviedol, že W3C metodika 5 hviezdíček je podľa neho veľmi dobrá a uznávaná pre linkované údaje. P. Bíro doplnil, že pre slovenské podmienky je potrebná existencia slovenskej verzie.

P. Lachmann podotkol, že open data komunita používa na komunikáciu komerčnú wiki, ktorú by bolo možné prípadne použiť aj širšie. Zároveň informoval, že OZ Utopia pripravuje open zdrojovú aplikáciu, ktorá bude konvertovať rôzne formáty na linkované údaje.

P. Kurečko upozornil, že spôsob zverejnenia by mal byť explicitne usmernený, aby boli vôbec dáta použiteľné a jednotné, pričom poukázal na aktuálnu situáciu pri zverejňovaní zmlúv, objednávok a faktúr. Čo sa presne nenadefinuje jednotlivé subjekty zverejnia rôzne, preto by sa malo začínať menším množstvom datasetov a postupne dopĺňať. P. Bíro doplnil, že pri zverejňovaní je vhodné začať od najžiadanejších údajov a postupne ich pridávať.

P. Baďura podotkol, že takéto procesy v skutočnosti vyvolávajú strašne veľa nákladov najmä na strane samospráv, čo však nikde nebýva zohľadňované.

P. Kurečko ďalej uviedol, že je potrebné určiť, čo sa má vlastne zverejňovať. P. Lachmann doplnil, že takýmito údajmi môžu byť napr. začiatky konaní (napr. žiadosti o stavebné povolenie). P. Kurečko ďalej zhodnotil, že dôležitá je aj spätná väzba.

P. Bíro upozornil, že portál by mal už pri spustení obsahovať nejakú revíziu kvality publikovaných údajov pre publikovaním, najmä pokiaľ neexistujú dostatočné štandardy, metodiky a nástroje. Členovia PS3 sa zhodli, že je lepšie začínať s menším počtom údajov.

P. Lachmann povedal, že by bolo vhodné využiť tie procesy, ktoré už existujú a určujú povinne zverejňované údaje a dosiahnuť, aby sa ním v budúcnosti získavali otvorené údaje a zároveň z toho mali príslušné organizácie pridanú hodnotu.

Podľa p. Bíra budú existovať všeobecné otvorené údaje (spoločné pre všetkých) a špecifické otvorené údaje. P. Lachmann odporúčal využívať pri tomto existujúce medzinárodné ontológie (napr. výstupy veľkého európskeho projektu Linked Data). P. Bíro upozornil aj na program ISA, ktoré sa zaoberá viacerými témami z tejto oblasti.

P. Baďura upozornil, že by bolo vhodné zistiť, ktoré datasety majú jednotlivé úrady k dispozícii. P. Bíro doplnil, že by bolo vhodné zistiť, ktoré sú najpoužívanejšie alebo najviac elektronizované. P. Pašiak odpovedal, že takýto proces už čiastočne prebieha ako odozva na požiadavku z ich strany.

P. Bíro odporúčal v súvislosti s portálom upozorniť, že sa zatiaľ jedná o testovaciu prevádzku, aby jeho súčasní používatelia alebo návštevníci nemali počiatočný negatívny

dojem. Zároveň doplnil, že by bolo vhodné označovať, ktoré boli už niekým skontrolované s ohľadom na formálnu správnosť.

P. Pašiak nadviazal, že sa predpokladá vytvorenie systému hodnotení.

P. Hapáková sa opýtala, či je možné príslušných používateľov nejako motivovať. Členovia PS3 sa zhodli, že takáto motivácia je v sektore štátnej správy veľmi ťažká.

P. Bíro požiadal predkladateľa, či je možné získať zoznam datasetov – p. Lachmann odvetil, že zoznam je už v strojovo spracovateľnej podobe na portáli.

P. Bíro odporúčal popísať v úvode dokumentu pojmy.

4. Ostatné

P. Bíro položil otázku ako sa postaviť k Javascriptom v elektronických formulároch resp. aj čo sa rozumie základnými funkciami pri ich vypnutí.

Viacerí členovia PS3 sa zhodli, že technicky nie je zásadný problém vytvoriť elektronický formulár bez JavaScriptov, niektorí členovia to zhodnotili dokonca ako nutné. JavaScripty slúžia na inteligentné doplnenie resp. zvýšenie užívateľského komfortu, nie na zablokovanie vlastnej funkcionality. Každý formulár je potrebné otestovať pri vypnutom JavaScripte. Otázkou bolo, ako dokáže takýto formulár vstupovať do „back office“ resp. čo má dokázať urobiť formulár v MEF bez JavaScriptov.

P. Regec doplnil, že ide skôr o vymedzenie, ktoré spôsoby použitia JavaScriptu sú neprístupné, pretože mnoho krát je JavaScript zbytočný.

P. Bíro považoval za potrebné zdefinovať ako môžeme JavaScript používať t.j. nájsť hranice, kedy je to absolútne neprístupné a kedy je použitie akceptovateľné. P. Bíro sa pokúsi približne do 2 týždňov naformulovať témy, v ktorých by bolo potrebné sa JavaScriptu venovať.

By bolo vhodné, aby JavaScript napr. pomáhal nevidiacim

Témy tabuľkových súborov vs e-formuláre a prístupnosťou a šifrovanie PDF neboli zatiaľ predmetom PS3, diskusia o nich sa predpokladá v ďalšom období.

Závery:

1. P. Regec zašle návrh revízie výnosu s ohľadom na požiadavky WCAG 2.0 AA.
T: 1. marec 2013
2. Úrad splnomocnenca vlády SR
  - a. zašle navrhovanú funkčnú špecifikáciu portálu pre otvorené údaje všetkým členom PS3,
  - b. doplní kritériá pre posudzovanie štandardov a zašle ich všetkým členom PS3,

- c. preformuluje a štruktúralne upraví predložený návrh štandardu v zmysle pripomienok členov PS3, vypracuje dôvodovú správu a oba dokumenty zašle všetkým členom PS3

T: 18. február 2013

- 3. Členovia PS3 zašlú pripomienky k predloženým návrhom podľa bodu 2.

T: 1. marec 2013

- 4. P. Bíro naformuluje témy v oblasti elektronických formulárov, v ktorých je potrebné zvážiť používanie JavaScriptu.

T: 18. február 2013